СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 256. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 2-го листопада 1936. — VOL. XLIV. No. 256. Jersey City, N. J., Monday, November 2, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ НАЗИВАЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОЄЮ ОСТАТОЧНОЮ ЦІЛЛЮ

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Президент Рузвелт виголосив тут в Академії Музики коротку промову, в котрій говорив, що його адміністрація сповнила добре своє завдання, та запевняв своїх слухачів, що він думає далі прямувати до тої самої цілі, якою для нього являється суспільне забезпечення.

Він говорив, що його будуча політика буде змагати до того, щоб сконсолідувати й скріпити здобутки адміністрації, щоб знищити різкі нерівності щодо нагоди робити життя й нерівности забезпечення".

Президент казав, що він не буде почуватися вдоволеним так довго, поки „всі наші люди не будуть мати належної їм участи у вічно зростаючій здібности Америки давати високий рівень життя всім своїм громадянам".

З його промов виходилоб, що на запит Ландона Рузвелт відповідає, що він думає вести далі політику „нового розділу".

ЛАНДОН АТАКУЄ ДАЛІ РУЗВЕЛТА ЗА РОЗКИДАННЯ ГРОША.

ЧАРЛСТОН (Вірджінія).—Губернатор Ландон, котрий на передодні виборів виїхав у полудневі стейти, виголосив кілька промов зо свого спеціяльного поїзду. В цих промовах він атакував далі гостро президента Рузвелта, закидаючи йому розтрату гроша.

У цих своїх промовах Ландон підчеркав питання політичного устрою, закликуючи своїх слухачів боронити американську форму правління, котрій, на його думку, загрожує політика Рузвелта. Він переконував виборців, що головним питанням цих виборів є, чи Америці треба зміняти форму правління.

ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ РАПОРТУЄ ВИБОРЧІ ВИДАТКИ.

ВАШИНҐТОН. — Демократичний Краєвий Комітет предложив конгресові свій остаточний звіт з виборчих збірок і видатків, з котрого виходить, що цей комітет видав до 28-го жовтня на вибори 3 міліони 406 тисяч 501 долярів.

СТРАЙК МОРСЬКОЇ СЛУЖБИ.

САН ФРАНСІСКО. — Страйк морських робітників задержав просто ввесь корабельний рух у всіх американських портах Тихого океану. Юнії обчисляють, що через страйк сотка кораблів перервала плавбу. На страйк вийшли 39,000 робітників.

Секретарка праці в кабінеті Рузвелта, панна Перкинс, виїхала з Вашингтону й задержавшися в Бофало, керує звідти заходами урядників до полагодження цього страйку.

Тимчасом страйк перекинувся на побережжя Атлянтійського океану. 1,000 моряків у нюйорськім порті заявилися вже викликати страйк на всіх кораблях, що мають цими днями виїхати з порту.

СТРАЙК У ФАБРИКАХ СКЛА.

ФОРД СИТІ (Па.). — У фабриках підприємства „Питсбург Плейт Ґлес Ко." застрайкували робітники, коли підприємство не хотіло навіть говорити з робітниками, що домагалися підвишки заплати й признання „закритої шапи".

Страйк почався в неділю, 25-го жовтня, в ночі. Покинули працю коло 7,000 робітників.

БУДУТЬ СУДИТИ 13 РЕСТОРАННИХ РЕКЕТІРІВ.

НЮ ЙОРК. — Лава присяжних суддів у місцевім стейтовім суді постановила поставити на суд за рекетірські вимушування заплат від власників ресторанів 13 членів рекетірської шайки, зорганізованої покійним нині Артуром Флеґенгаймером, звісним як „Доч Шулц".

Прокураторія доказувала на переслуханню, що ця шайка добувала від ресторанників річно коло 150,000 долярів. Прокураторія має записки від 110 жертв цеї шайки.

МАЄ ВІДДАТИ МУЖЕВУ ДОПОМОГУ.

НЮ ЙОРК. — Стейтовий апеляційний суд вирішив у справі пані Стейпелтон, що коли жінка дістане спадщину, а її чоловік не міг удержуватися й діставав від стейту допомогу на основі закону про забезпечення старих людей, то жінка має удержувати мужа й віддати назад стейтові гроші, побрані чоловіком титулом допомоги по одержанню нею спадщини.

ЩЕ КАРАЮТЬ ЗА ПРОГИБІЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — Велика лава присяжних суддів по довгих нарадах постановила поставити на суд Мориса Світвуда, бувшого спільника Манія Кеслера, що був колись відомий, як „король бутлеґерів". З ним будуть судити 8 інших людей. Обвинувачують їх на основі закону про податки.

СОЮЗОВЦІ! ПИТАЙТЕ ТИХ, ЩО КАЖУТЬ, ЩО ВОНИ ЖУРЯТЬСЯ УКРАЇНСЬКОЮ БУДУЧНИНОЮ В АМЕРИЦІ, ЧИ ВОНИ Є В У. Н. СОЮЗІ. ВЖЕ 42 РОКИ У. Н. СОЮЗ БУДУЄ АМЕРИКАНСЬКУ УКРАЇНУ, І ДОКЛАДАЄ ВСІХ ЗУСИЛЬ, ЩОБ ЇЇ ВДЕРЖАТИ ЗОРГАНІЗОВАНОЮ, СИЛЬНОЮ І ПАТРІОТИЧНОЮ В БУДУЧНОСТІ. І ЧИ МОЖНА ВВАЖАТИ СЕБЕ СВІДОМИМ УКРАЇНЦЕМ ЧИ СВІДОМОЮ УКРАЇНКОЮ І НЕ БУТИ В СОЮЗІ, СЕБТО РАЗОМ З ТИМИ, ЩО ЗАВЖДИ ВИСОКО ДЕРЖАЛИ ПРАПОР УКРАЇНСТВА В АМЕРИЦІ? ЧИ МОЖНА КАЗАТИ, ЩО МИ ДБАЄМО ЗА НАШУ БУДУЧНІСТЬ В АМЕРИЦІ, А РАЗОМ З ТИМ НЕ ДАВАТИ НАШОЇ БУДУЧЧИНИ, СЕБТО НАШИХ ДІТЕЙ, ПІД ОПІКУ У. Н. СОЮЗУ?

СОЮЗОВЦІ! МАЙТЕ ВІДВАГУ ПОСТАВИТИ ЦІ ПИТАННЯ В ВІЧІ КОЖНОМУ ЧИ КОЖНІЙ, ЩО НЕ Є В У. Н. СОЮЗІ, НІ НЕ МАЮТЬ У НЬОМУ СВОЇХ ДІТЕЙ, А ЗВУТЬ СЕБЕ СВІДОМИМИ І ПАТРІОТИЧНИМИ УКРАЇНЦЯМИ. ПРИТЯГАЙТЕ ЇХ УСІХ ДО НАШОЇ ГРОМАДИ, А ЗРОБИТЕ ТИМ ЧЕСНЕ Й ДОБРЕ ТА ПАТРІОТИЧНЕ ДІЛО.

РУМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ У ПРАЗІ.

Румунський король Карло відвідав офіційно Прагу і мав розмову з президентом Чехословаччини, Бенешом. Нараджувалися вони над тим, якби затіснити приязнь Малої Антанти.

БУДУТЬ СУДИТИ ЗА ГРОМИЛЬСЬКІ ЗАСОБИ.

Велика лава присяжних суддів у стейтовім суду в Ню Йорку постановила поставити на суд як обвинувачених за злочинні напади двох членів робітничої юнії, Филипа Трейвиса й Бернарда Квна. Їх обвинувачують за те, що, мовляв, вони побили залізною рурою одного торговця краватками. У місцевім федеральнім суді ведеться слідство над уживанням громильських способів шайкою рекетірів у кушнірськім промислі. Громили підкидали навіть бомби.

БАНДИТИ ВИМОРДУВАЛИ ЦІЛУ РОДИНУ.

До мешкання мельника Маркуса Ґольдфінгера в Нездові, пов. Мислениці, увійшли вечором кілька замаскованих бандитів, озброєних револьверами, і зажадали грошей від родини, що сиділа при вечері. Коли їм відмовлено, бандити застрілили жінку Ґольдфінгера, дві доньки, сина і служницю. Крім того тяжко ранили Ґольдфінгера і слугу, які втекли на подвіря і заалярмували сусідів. Тимчасом бандити спльондрували ціле мешкання і сполошені втекли. Один з них був ранений, як свідчать сліди крови на дорозі. Поліція покищо не викрила грабіжників, хоч послугується поліційним псом. Кажуть, що добичею грабіжників стало тільки 8 зл. Підчас погоні за бандитами в ріці Рабі, 700 метрів від місця злочину, знайшли тіло молодого мужчини з чорною від саджі головою та простріленим виском. Здогадуються, що це один з бандитів, якого спільники по дорозі застрілили.

СЛОВАР ЦИГАНСЬКОЇ МОВИ.

Чехословацька література досі не мала повного словаря чесько-циганської і цигансько-чеської мови. Тепер видав такий великий словар поліційний комісар д-р Франц Фенцль у Мукачеві (Закарпаття). Як основу словаря вжив автор циганського діялекту циган із Словаччини та Закарпаття.

БУРМІСТР ДІСТАВ РІК ВЯЗНИЦІ ЗА РОЗТРАТНЕ ГОСПОДАРЕННЯ.

У Влоцлавку вели розправу проти бувшого бурмістра Цехоцінка, Мечислава Чижевського, та проти 9 інших членів міської управи і комунальної щадничої каси Цехоцінка, обвинувачених за віддавання робіт без розписування конкурсу і без ухвали міської ради, а також за розтратне господарення та переступлення признаних кредитів. Процес тягнувся три дні. Головного обвинуваченого, М. Чижевського, засудили на рік вязниці.

НАУКА НА СЛУЖБІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.

У Варшаві відбувся дводенний „науковий" зїзд, присвячений східним землям, що опинилися в межах польської держави. Зїзд був поділений на кілька секцій, де обговорювано зокрема кожну східну країну, а на кінцевому пленарному засіданні під проводом міністра освіти проф. Свентославського виголошено реферати, що зясували висліди секційних праць. Польська преса виріжнює особливо реферат д-ра Обрембського, присвячений етнічній проблемі Полісся. Реферат кинув нове світло на етнічну структуру Полісся і довів до ствердження (?), що мешканці тієї країни у своїй переважній масі ані українці (?), ані білоруси, але й перестають бути поліщуками. Чим мають бути, про це рішить рація польської держави! Значить, та сама регіональна політика, яку вже стосують до гуцулів, лемків, а навіть бойків. На службі тієї регіональної політики стоїть, як бачимо, вже польська наука.

ЗАМАХ НА КОМАНДАНТА ПОЛІЦІЙНОГО ПОСТЕРУНКУ.

Коли командант постерунку в Білих Ославах, Валенти Фонферек, був у домі Гартмана в Заріччю (Делятинщина), невислідженний покищо чоловік стрілив крізь вікно з карабіну в напрямі згаданого поліційного команданта. Куля вдарила в ґудзик блюзи, а опісля легко сховзнулася по лівій стороні блюзи. Поліція з Надвірної веде слідство в цій справі. Це вже другий замах на згаданого поліційного команданта.

КОМУНІСТИ МІЖ ЛИСТОНОШАМИ.

У Віля Ізабелі (Бразилія) відкрито комуністичну організацію між листоношами. Вони розпечатували листи і до них вкладали комуністичні агітаційні летючки. Провідника, що був утік, зловлено після місячних розшуків. Називався Жайме Діяс.

ХТО ВЧИТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

В містечку Магерові, равського повіту, є 7-клясова школа з польською мовою навчання. Управителем школи є Ян Дикі, але з причини недуги десь ще від 1935 р. перебуває постійно на відпустці. В школі тій є занятих 10 учительських сил, в тому один учитель для греко-католицької релігії, якому як на глум теперішний заступник управителя школи, Мр. Рипаловський (заст. п. Дикого) не дав ні в одному відділі вчити української мови, доручивши навчання української мови таким учительським силам, які або зовсім не знають української мови, або як говорять то так, що тяжко їх зрозуміти. Слід зазначити, що згаданий учитель греко-кат. (п. Гладюк), має за собою вже понад 20 літ служби і лишив між громадянством равського повіту у пятьох селах дуже милі спомини у виховній ділянці, а зокрема поміж молоддю. Всежтаки до нинішнього дня він мусить бути підрядною силою, а вдодатку не дають йому навіть учити рідної мови. Доказ, що шкільна влада дивиться не на працю вчителя, ні на його кваліфікації, але на те, якого він обряду. Таких випадків в равському повіті є дуже багато і їх своєчасно подамо до публичного відома, щоб міродатні чинники знали, що що інше говориться у Варшаві, а що інше робиться по місцях.

ЕЛЕКТРИЧНА ОГОРОЖА.

У Вілля Нова в Санта Катарині (Бразилія) власник посілости пустив електричний ток на дротяну огорожу, щоб ніхто через неї не перелазив. Їхав на ровері робітник до фабрики і випадково хотів сперти ровер, щоб щось у ньому справити. Діткнувся до огорожі й упав трупом. Такий спосіб охорони власности викликав загальне обурення і якби не поліція, власника посілости булиб люди злінчували. Його негайно заарештовано.

ІТАЛІЯ ХОЧЕ ВИЗНАТИ ПОВСТАНЦІВ

РИМ. — З Риму доносять, що премієр Мусоліні у своїй офіційній заяві хоче визнати цими днями еспанський революційний уряд ген. Франка, а з мадридським лівим урядом хоче зірвати всякі політичні зносини. Кажуть, що після того те саме зробить німецький уряд, з яким недавно італійський міністер Чіяно прийшов до повного порозуміння в цій справі.

ЗАВЗЯТА ОБОРОНА МАДРИДУ.

МАДРИД. — Комунікати мадридського уряду говорять, що урядові війська відсунули на кілька миль революційні війська та завдали їм великі втрати. А офіційні комунікати революціонерів говорять, що всякі спроби урядових військ прорвати їх лінії не вдались і що революційні війська далі в офензиві. У Мадриді ходять слухи, що штаб лівих військ на задах революційних військ створив тайну армію, яка розпоряджає сотнями тенків та бойових літаків. Та армія небавом розпічне свої воєнні операції і в той спосіб увільнить Мадрид від облоги. Цими днями революційні літаки бомбардували Мадрид, розвалюючи багато будинків й убиваючи сотні людей. Вони кидали теж з літаків летючки, в яких перестерігали лівих, що за кожного замордованого цивільного прихильника революції розстрілять десятьох лівих. Революційний штаб подав до відома, що його війська знайшли серед полонених лівих заголів 300 москалів, які не вміють говорити ні одного слова по еспанськи.

НІМЦІ НАКЛАДАЮТЬ ЦІНИ НА ВСІ ПРОДУКТИ.

БЕРЛІН. — Німці послідовно переводять свою програму національного соціялізму. Видано черговий розпорядок, яким заповідається стислу контролю цін усіх продуктів щоденного вжитку та професійних услуг, щоб у той спосіб запевнити членові кожної суспільної сфери можливий прожиток. Назначення цін є частиною широко закроєної програми, яка впродовж чотирох літ має зробити Німеччину економічно незалежною.

КРІВАВА СТАТИСТИКА В ПАЛЕСТИНІ.

ЛОНДОН. — Англійський секретар кольоніяльних справ подав в англійському парляменті звіт про ці криваві розрухи, що мають місце в Палестині. Він сказав, що впродовж останніх місяців було 314 осіб убитих і 1,300 ранених. На 848,000 арабів є 955 убитих і ранених, а на 370,000 жидів є 388 убитих і ранених. Є також багато вбитих серед християн та англійського війська і міліції.

ПЕРЕВОРОТ В ІРАКУ.

БАҐДАД (Ірак). — В Іраку військові круги зробили переворот і настановили новий кабінет міністрів. Серед військових на перше місце вибився Бакр Сідкі Паша. Серед англійських кругів тепер побоюються, що Сідкі Паша готов не задоволитися цими осягами і готов пробувати здійснити свої ширші амбіції в напрямі обєднання всіх арабів та створити на Близькому Сході велику арабську державу.

ПАПА ЗАКЛАДАЄ АКАДЕМІЮ НАУК.

ВАТИКАН. — Папа Пій XI оголосив офіційно заложення папської академії наук, до якої входитимуть одні з найславніших учених світу. З Америки назначено шістьох учених: Джорджа Біркгофа, професора математики в Гарвардському університеті; Алекса Кареля, професора біольоґії інституту Ракефелера в Ню Йорку; Роберта А. Мілікена, директора фізичної лябораторії Технольоґічного Інституту в Пасадені, Каліфорнія; Томаса Ґ. Морґана, професора біольоґії цього інституту; Джорджа С. Сперті, директора Атенеум, Синсинаті; і Ґю С. Тейлора, професора хемії в принстонському університеті. У своїй інавґураційній промові папа сказав, що між наукою й релігією нема нині розбіжностей. Ці розбіжности були колись і вчені думали, що всякі нові відкриття підривають християнську релігію. Тепер є навпаки: нова наука потверджує християнську релігію.

ЯК ОБОРОНЯЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО.

ЛЬВІВ. — Заряд читальні „Просвіти" в Липиці Долішній, пов. Рогатин, зарядив збори усіх місцевих громадян і урядників ріжних установ, як кружка „Рідної Школи", кружка „Сільського Господаря", товариства „Сокіл", кружка „Союзу Українок", щоб передумати способи боротьби з жидами і з комуною. На збори явилося багато людей. По вислуханню реферату і після дискусії над ним ухвалено такі резолюції: 1) Попирати клич „свій до свого", то значить купувати тільки в кооперативі і в своїх приватних крамницях. 2) Збувати свої продукти теж по змозі тільки у своїх. Приречення зложено святочно та закінчено закликом до інших громад іти їх шляхом.

ЗУДАР З КОМУНАРАМИ.

ЛЬВІВ. — В Болехівцях, дрогобицького повіту, прийшло підчас забави влаштованої місцевим кружком „Рідної Школи" до зудару з комунарами, які намагалися викликати бучу. Проти комунарів виступали націоналісти. В сутичку вмішалася поліція.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ЛАНДОН ПРО РОБІТНИКІВ

Останні дні цьогорічньої президіяльної кампанії підчеркнули з незвичайною ясністю, що одно з головних питань цеї кампанії є питання робітництва.

Видно це найкраще з того, що Алфред Ландон, кандидат Републиканської Партії, присвятив цій справі цілу свою промову, що її виголосив дня 28-го жовтня в Нюарку, Ню Джерзі. Ця промова замітна передовсім тим, що вона виходить від представника партії, яку вважають за найбільше консервативну та типічну партію великих капіталістів. Через ті признання, які містяться в промові її представника, можна признати справді признаннями усього народу.

Ландон заявив, що нині вже загально признається робітництву право до щораз більшої участи в багатстві, яке продукується в краю. Він далі признав, що зорганізований робітничий рух став складною частиною будови цього „демократичного народу", себто що правильне ведення бизнесу продукції й розділу неможливе без участи цього чинника. Він признав іще далі, що робітники мають право організуватися в юнії, без вмішування капіталістів. В переговорах, торгах і угодах між підприємцями й юніями за заплату, довжину праці й інші умови праці Ландон признав американським, демократичним способом вирішування важних економічних питань.

Далі Ландон перейшов до справи участи робітничих орґанізацій у виборах. Він заявився проти цього, щоб робітничі юнії робили угоду з якоюнебудь партією та віддавали їй усі голоси зорґанізованих у юнії робітників. Ландон є проти таких угод, бо, мовляв, в Америці нема кляс, бо американський народ це безклясова цілість, у якій ідея клясової боротьби не прийметься. На підпертя своєї думки Ландон наводив слова Самуеля Ґомперса, довголітнього голови Американської Федерації Праці.

Своїми словами Ландон висказав становище Републиканської Партії в справі відношення робітників і підприємців. Якби він до цього обмежився, то все було би гарно, бо, звісно, всякому вільно в Америці займати до кожної справи таке становище, яке йому подобається.

Але чи з того, що так було за Ґомперса, можна робити висновок, що так має бути все, що становище американське й демократичне? Чи зо становища Самуеля Ґомперса, яке Ґомперс заняв 10 чи 20 літ тому, виходить, що Америці не вільно піти за це становище, або навіть проти нього? Іншими словами, чи питання в тому, що колись сказав покійний Ґомперс, чи в тому, що нам робити нині?

В часи Ґомперса його становище могло бути американським і демократичним, але чи цього можна вживати на доказування теперішнього поступовання? Край і люди все поступають, а не стоять там, де стояв Ґомперс. Адже в часах Ґомперса Републиканська Партія не признала би цього, що нині признав Ландон.

СВОБОДА І РЕҐЛЯМЕНТАЦІЯ

Стоїмо на передодні президентських виборів. З цього, що видвигали в передвиборчій кампанії обиди головні партії, можна прийти до такого висновку: Демократичній Партії, яка застала в 1933 році в Америці капіталістичну систему уцілості перетомлену, треба було оживити цю систему штучними способами, або завести соціялізм. На другу можливість вона не могла піти, отже залишилася перша дорога: Уряд мусів силою оживити бізнес та фінансувати ріжні роботи.

Одначе фінансування урядом ріжних будівель і підприємств натрапляло і далі натрапляє на такі трудноці: державні підприємства, такі як от будова ріжних шляхів, купелевих заведень, електрівень, будинків, до решти вбиває приватню ініціятиву, а крім цього доводить до банкротства приватні фірми. Бо коли наприклад, в якійсь місцевості уряд побудує нову електричну стацію, то стара стація, що там існувала і внаслідок економічної кризи ледви животіла, цілком банкротує. Збанкротувавши, вона позбавляє праці своїх робітників. Ними знову мусить займатись уряд, що знову змушений придумувати якісь нові державні підприємства, заганяючи в той спосіб нинішню приватну капіталістичну систему все далі і далі в глухий кут. Крім цього державне фінансування ріжних підприємств вимагає великих коштів, які уряд мусить добувати шляхом податків або задовжування. Ці податки спадають на плечі цілого народу й ними уряд, чи хоче він цього чи ні, чимраз більше починає контролювати зужиткування загального доходу краю, відбираючи людям такі життеві приємности, яких він може більше хотіли би, а даючи інші, які можуть бути для них другорядної вартости. Ось так, щоб врятувати приватну ініціятиву та повну економічну свободу, Демократична Партія пхнула і далі пхає край чимраз більше в обійми державного плянування і „економічної реґляментації", як це називають републиканці.

Републиканська Партія „каже, що вона є за повну свободу, за приватну власність і за необмежену індивідуальну ініціятиву. Вона твердить, що це є цінности, які є основою американської цивілізації та яким треба завдячувати це, що впродовж півтораста літ маленька американська кольонія стала наймогутнішою державою світа.

Без огляду на те, чи одна з обидвох сторін має слушність, чи обиди, треба ствердити, що обиди не беруть під увагу цього, що теперішні обставини є сильніші від хотінь обох партій. Нема сумніву, що Демократична Партія хотіла би затримати повну економічну свободу в краю і необмежену приватну ініціятиву. Але коли фабрики стоять, міліони робітників без праці, коли багато з них голодує, а рівночасно маґазини переповнені всяким крамом, то мусів хтось втрутитися до цеї приватної ініціятиви, щоб зрушити її з місця. Обставини в цьому випадку були сильніші від бажань демократів. Хтось мусів піти навіть проти своїх переконань. І коли Рузвелт здобув собі серед широких шарів великі симпатії, то тільки тому, що була в нього велика відвага обмежити освячену традицією американську економічну свободу.

З другого боку мають рацію републиканці, коли кричать так багато про вагу економічної свободи та приватної ініціятиви. Вони в той спосіб насторожують увагу нації проти небезпеки, що їй грозить з боку занадто великої „реґляментації". Вони тим творять противагу для тих сил, що тягнуть націю занадто наліво.

Ці дві струї повинні тепер зіллятися в одну, й то таку, яка залишить добрі сторони економічної свободи, приватної ініціятиви та конкуренції, а усуне відемні сторони приватного капіталу, нагадуючи йому твердо, що його завданням є не лиш витворювати економічні добра, але також давати змогу широкому загалові ці економічні добра споживати.

Нинішне економічне положення можна прирівняти „до нинішнього вуличного руху. Як би встали з гробу наші предки, що пятьдесять літ тому свобідно їздили собі возами чи каритами по вулицях міста, й побачили, що нині за кожним червоним світлом мусять стримуватися, та що є вулиці, якими можна їхати тільки в один бік, вони з досадою закричали б: „Кінець свободі! на світі настав цілковитий деспотизм!" Проте ми самі знаємо, що нинішня вулична реґуляція це не є ніякий деспотизм, тільки конечність, щоб уникнути нещасливих випадків і облекшити вуличний рух.

Подібно з нинішньою економічною реґляментацією. Вона є конечна. Без огляду на те, яка партія буде у Вашингтоні, вона цю „реґляментацію" мусітиме ступнево впроваджувати. Вона буде змушена встрявати в справи приватного капіталу, реґулювати години праці, заробітну платню і т. п. Вслід за тим мусить перебирати частинну відповідальність за імпорт та експорт, а тимсамим буде змушена реґулювати їх митами. А далі мусітиме контролювати ціни та мати право назначувати внутрішню вартість доляра. З другого боку та партія, що не буде у Вашингтоні, буде стояти на сторожі свободи та приватної ініціятиви, щоб часом ті, говорячи фігуративно, що реґулюють вуличний рух, не завели аж такої „реґляментації", в якій запроваджено не тільки червоні світла на вулицях, але в якій їздилиб тільки вулицями самі тільки державні авта, й то головно з державними урядовцями — як у Советах.

„НАХАБНІ ЖАДАННЯ МОСКВИ"

Сумерк червоного режиму в Еспанії, загроза упадку Мадриду з його про-советським урядом викликали в Москві справдішню паніку. Щоби ратувати положення, советський уряд робить розпучливі заходи, не перебираючи в засобах. Ціль тих заходів — відібрати всяку змогу піддержки націоналістам їхніми симпатиками з закордону та забезпечення для себе безкарности у підпомаганню червоного уряду грішми, поживою чи муніцією.

Советський амбасадор в Лондоні предложив лордові Плимутові, голові міжнародньої комісії не-інтервенції, жадання советського уряду, щоби британські та французькі воєнні кораблі перебрали на себе бльокаду португальських портів і не допустили привозу муніції для повстанців. Лорд Плимут відповів, що комісія змушена відкинути пропозиції московського уряду. Він не бачить потреби скликання нової конференції, бо советський уряд не подає жадних нових доказів нарушення договору не-інтервенції Португалією, а на пороблені вже закиди комісія сподівається вияснення від португальського уряду. Нема сумніву, що воно скоро наспіє.

Французький уряд також вповні погодився з поглядом Англії і піддержав його. Англійська преса в дуже гострий спосіб осудила нахабний і „недипломатичний спосіб, у який Москва звертається до урядів Европи". „**Дейлі Телеграф**" з 15. жовтня каже, що через те, що Мадрид стоїть перед упадком, „можна собі пояснити ту нервову нетерплячку, в яку попав советський уряд відносно справи не-інтервенції. Він передав лордові Плимутові нову ноту, жадаючи від нього, як голови комісії, поновного скликання засідання міжнародньої комісії спеціяльно в тій цілі, щоб обговорити можність переведення успішної контролі над портами Португалії, через які, як твердить Москва — не подаючи на те доказів — проходить муніція для еспанських націоналістів.

„Вже сама форма контролі, яку пропонує Москва, є більше ніж дивною. Вона малаб прибрати вид бльокади, яку малиб переводити британська і французька фльота, або обидві фльоти разом! Така нахабна пропозиція не могла зродитися нідеінде тільки в Москві. Москва готова ще зажадати заведення бльокади фашистівських портів, з яких малиб походити ті достави муніції. Советський уряд легковажить собі решту Европи, коли ставляє такі пропозиції, що тільки можуть ввести в клопіт міжнародню комісію, а колиб їх принято, то негайно спричинилиб поділ Европи на два ворожі табори. Але, розуміється, нема найменшого сумніву, що така пропозиція буде відкинута".

„**Морнінґ Пост**" з дня 16. жовтня вживає ще різкіших слів (в редакційній статті), називаючи жадання Москви нечуваним нахабством. „Советська дипльоматія все мала фантастичні помисли. Літвінов завершив їх, коли девять літ тому запропонував у Женеві, щоби всі держави перевели цілковите роззброєння. Цього разу советська дипльоматія додала до фантазії ще й безличність. Советська пропозиція, щоби британська флота бльокувала португальські порти, ніколи не може бути прийнята, а жадати її ще в теперішних обставинах, це просто нахабство". Крок советського уряду можна булоб ще зрозуміти, колиб він був подав переконливі докази вини Португалії, і сам мав чисту совість, але комісія має зрештою закиди й проти Советів! Ось саме тепер виладовують отверто советські пароплави в Барсельоні, які привезли поживу і вбрання та гроші для червоних. Підчас засідання мінародньої комісії не-інтервенції (дня 9. жовтня) сіньор Ґранді, представник Італії, виступив з такими обвинуваченнями, що викликали правдиву сенсацію. „Сіньор Ґранді, — пише „**Морнінґ Пост**" з дня 10. жовтня — відповів на російські закиди в той спосіб, що сам виступив з обвинуваченням. Він заявив, що головними виновниками ломання договору не-інтервенції є Совети. На доказ предложив він обємисте письмо з двацять до тридцять пять доказами випадків висилання помочі еспанському урядові, як він твердить.

„Притиснений до муру, советський делеґат (Каган) протестував, заявляючи, що кораблі, які вичислює сіньор Ґранді, що мали вести муніцію для еспанського уряду, везли тільки поживу, вислану російськими робітниками для своїх товаришів у Мадриді.

„На це італійський амбасадор відтяв, що поживу виладовували в днину, а зброю і муніцію в ночі. Далі заявив він, що погроза Советів покинути комісію це тільки маневр, обчислений на те, щоб розбити пакт не-інтервенції і тим способом дати Росії вільну руку робити, що захоче, рівночасно спихаючи всю вину на фашистівські держави. Коли їй не вдався маневр створення комуністичної іберійської федерації, каже сіньор Ґранді, Совети постановили зробити принаймніше ще одну останню розпучливу спробу забезпечити побіду червоним..."

(Укбюро, Лондон).

„КОНРАД ВАЛЛЕНРОД" НА ІНДЕКСІ ЗАБОРОНЕНИХ КНИЖОК.

У Німеччині, а особливо в Східній Прусії німецькі власти переводять основні ревізії польських бібліотек і конфіскують усі книжки, що мають хоч у найменшому зображенню німців у неприхильному світлі. Конфіскують м. і. „Конрада Валленрода" А. Міцкевича. Німецькі власті мотивують конфіскати виконанням пресового польсько-німецького договору.

1,220 ВЕСІЛЬНИХ ГОСТЕЙ.

Селянин Владета Димітров з Нового Сельо на югославському кордоні женився з донькою свого сусіда. Він запросив на весілля тільки гурт „найближчих" своїх свояків. Явилося ні менше, ні більше, як 1,220 осіб, всі споріднені з парою новоженців. Владета Димітров мусів продати аж два морґи землі, щоби покрити кошти весілля, що тривало цілих пять днів.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(43)

(Спомин).

Матвій почув голос „біловусого фуражира". Накинув кожуха і витиснувся на двір.

— Ти атец?

— Я. А що таке? — Матвій бачить, що фуражир не сам. З ним ще один кінно-гарматчик.

— Прінімай, старік, нас наневать!

— Ну, — знизує плечима Матвій. — У мене й так повна хата. Навіть сісти ніде...

— Не лабезь, атец. Ми всю деревню с'езділі... Там ещьо хужей твоево. У сараях люді сплят...

Що робити? Завів коні до клуні, а люди встиснулися до хати. Вояк далі розмову веде.

...У них, чортового сина, все якось не так. Там наприклад, чи вояк, чи офіцир — все одно. Дістіпліна то дістіпліна, але не наша. У нас солдат — грязь, багно, сплювак, — афіцир цар, бог, недосяжне щось. Солдату хоч сапогом по лиці — нічаво, афіцир салфеткою тавос підпирає. Два рази був в пліну, два рази втік. Три рани дістав. Тепер піду і посвищу... Сам в полон піду. Досить воював, досить кров проливав, досить царя, от того самого невидимого царя, штихом і груддю захищав. Там он Распутіна робота наривом на Росії сходить. Цариця у дворці гуляє, а ти йди, бийся, по Карпатах дерись. От наженуть дітвори... Ну, от ти! Ти, жовторотий!

— Чаво? — витріщив очі молоденький кацапчук.

— Знаеш ти, куди йдеш?

— Вестіма. На фронт.

— Дурак. На смерть. На гибель. Завтра з тебе, лупленого осла, одні ратиці лишаться. От заженуть вас, а завтра в атаку, Сто тисяч і виложать. З Пітера, з Владівастока, з Бердичева з Самарканских степів — всіх дураків зженуть на бойню, на мясо гармат, на ганьбу, якої світ не бачив. І вже, здається, досить! Париж, Карпати, Балкани, Альпи, Манджурія — все ми, все наш брат солдат трупом вкладав, дорогу тисячі верст ногами своїми робив. А коли кінець? Спрашую: Коли кінець? Далой!...

І зненацька в цю мить, коли всі напружено слухали промовця, тарахнув страшний вибух. Хатина здрігнулась. Всі замовкли. Лямпа згасла і хильнулась густа тяжка темнота. Настя дико викрикнула і майже умліла. Мала Василина, що спала на полу, прокинулася і почала плакати.

— Какой там, сукін син, балуєт? — реве з темноти густий голос.

Блиснула бензинова запальничка й освітила хмарку диму, що поволі розповзався над головами солдатів. Деякі з них поблідли на папір.

Виявляється, „біловусий фуражир" обурився мовою солдата і стрілом револьвера припинив її.

— Ти што, мать тваю разтаку! — накинувся фуражир на промовця. — Бунтавать? Бунтавать вздумал? Знаеш, что за такіе розгавори дают? Не відіш, здесь деті...

— А ти кто такой? — Сміло вперто і визивно питає промовець. — Супчік? Кожелуп? Тильная криса! Фронту ти, сукін син, не відал. Плюю я на тваї уґрози. Мне всьо равно, хоть севодня, хоть завтра пулю в лоб вгані. Плювать мне на всю ету ваенную жізнь! Віжу, рило твайо вот как разнесло, ряжка хоть памої вилівай!...

Відрубав і тиша. І щож? Нічого. Тиша, ніби всі скамяніли. Фуражир виразно пружився плигнути на подобу тигра, схопити нахабного збунтованого піхтура за горло, але тут ніби по команді стали між ними кілька солдатів.

— Нєєєт, братци! Драться дудкі.

— Схопили обох і погрузили в масу солдатів одного коло порога, другого на лаві коло стола. Після цього напружена мовчанка. алі хтось щось заговорить уривком лайки.

Матвій і родина на полу, коло печі. Всі нагострили цікавість. Матвій більше байдуже, Настя уже хотіла кинутися розбороняти. Василь, Володько і Хведот з виразом недовершеного страху, цікавости і навіть якогось вдоволення.

Клалися спати. Нанесли соломи і хто, де міг, схилив голову. Володько чув надзвичайну втому, але пережите дня все таки настільки пройmaюче, що уривки втомленої думки ввесь час чіплялися бачених і пережитих людей і картин.

Перший раз почув кілька незнайомих слів. Перший раз бачив вогонь в очах вояка, який сказав простими і певними словами те, що таїла в зальодинілому нутрі більша частина солдатської маси. І як рішуче! Які очі! зморщки коло кутиків уст і як ціпився кулак. Це чорт бери...

Сон, виплата, Смірнов... Знов новенькі банківки. Чорний простір і безліч вояцьких облич у папахах, з торбами. Вистріл.

Ще раз здрігнувся хлопець, груди потягли струм густого тяжкого повітря і почали рівно й мірно гойдатись, ніби спокійне море після ущухлого буревію.

V.

Чорний простір без початку і кінця, сірі клуби туману в оприсках стрільних іскор, що вириваються і зникають. Земля була не влаштована і дух Божий — всеможний шум, несеться в середині всього і лишає по собі творчі початки.

Як ділились світло і тьма. Як радів і яснішав етер. Як завертівся перший раз хаос, задзвенів у пружних руках Великого Майстра, що дув на прискаючу вогнем масу своїм натхненим подихом творчости. Клались гори вправо й ліво, океан вздовж сяючим плесом опав, відбив блакить і жбурнув хвилі в далечінь і ширінь.

Родилась людина. Брав Майстер першу частину землі — як основу. Брав Він також частинку від дерева живого і від мертвого каменя. Брав воду солону і не забув барву від лілей, і від пахучих, і від фіялок весни. І ще не все. От стоїть твір перед очима Творця, має вигляд, барву, але не має того, що зветься кров. І тоді брав Творець частинки вогню, та ділив їх на барву і тепло. Зачерпнув з піднебесних височин роси, що впала була на лист рослин, змішав з барвою вогню. Далі все запалив. І вийшов твір прекрасний. І сказав Творець: насолода творчости хай буде вічною. Хай ніколи не буде віднятий мені мій різець. Я буду безконечно нищити тебе, мій великий твір, щоб мав змогу безконечно творити наново. На ось і вложи у груди твої цей червоний зліпок. Барви його — барви вогню. Йому властиві властивості хижого звіря і невинного ягняти. По цій стороні його добро, по цій зло. Вони є тим коромеслом, на котрому спочиває тягар життя.

Увага! Відкрий свої очі і вуха! Бач і чуй!

Шум океанів, пралісів, співи птахів, рокоти грому брязнули зі всіх боків. Небо дивилося синім оком і відбились у нім квіти, дерева, мов у дзеркалі.

І сказав Майстер: — Збери всі шуми, співи, вигуки і вибери з них найліпше. Це буде твоїм словом. І всі барви, які є, які я складаю в число днів мого творення, хай будуть доступні оку твойому. Я так хочу!

Сталося слово, росло навколо воно, множилося, обняло світ. Найбільшим даром нагородив тебе Майстер, тебе одиноко — людино...

Полем іде Матвій. Західній вогкий вітер притискається до чорної плоті землі і жере хрусткий соковитий сніг. Гарматні рокоти мішаються з першим співом жайворонка.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПЕРШИЙ ЛИСТОПАД 1918 Р.

Перший Листопад застав мене ще малим хлопчиною у домі мого діда в селі Н., бучацького повіту. Тямлю як нині ту незабутню ніч перед Першим Листопадом. То була ніч приготування, ніч підготови до чогось великого. Чого? Я не міг тоді зрозуміти. Бачив я багато молодих хлопців, парубків, господарів, що над чимсь радили у діда. Усі були чимось захоплені. Кожний мав кріса. Деякі мали однострої, якісь „нові" шапки, подібні до австрійських, а на них нові відзнаки. Казали, що то були наші, не „руські", а „українські ґерби". Ті „ґерби" привезла одна пані зі Львова, а також привезла повно часописів, книжок, якихось друків і мап. Памятаю календар „Просвіти", (з 1918 р.), в якім був портрет голови Центральної Ради — покійного Михайла Грушевського, а також образок, де змальовано, як „жовнір життя віддав за Україну". Мені було дивно, що це таке Україна. Чому за неї треба віддати життя. Я знав, що я є „русин", та що поляки наші вороги. Тому ми їх прозивали, а вони нас. І я знав, що буде „война" між австріяками та москалями. Але чому була війна, того я не розумів. Хоч слово „Україна" було для мене нове, то я любив його вживати. Думав я, що Україна це гарна імя. Моя бабуня часто вживала назв „Русь" і „руський", але я не розумів, чи вона говорила про Русь-Україну, чи про сусідську дівчину-польку Рузьку... Вияснив мені цю справу доперва наш славний Листопад зі своїми незабутніми подіями.

Бо справді, як можна забути славний день Першого Листопаду, що не лиш мені як хлопчині отворив очі й зродив у мені невмирущу любов до України, але міліонам старших показав шлях до справжнього життя, до волі? Що так, а не інакше зробив Перший Листопад, хай свідчать хочби такі факти:

Вже від досвідку того пропамятного дня, дня Першого Листопаду відбувалися в нашій околиці великі події: Дивні голоси, якісь стріли, гук і стукіт по дорогах, що вели в сторону міста. Б. Ще від досвідку чути було гамір людей, що напливали до „повітового міста".

Ішли селяни, молоді й старші, дівчата й старці з поблизьких сіл Переволок, Заривинець, Петликівець, Напрямки й Рукомиша — до міста. У руках у них були коси, вили, сокири. Декотрі мали рушниці, ґвери. І так ішли вони гордо й мовчазно підгаєцьким гостинцем, а мені малому здавалося, що це якась непогамована людська ріка, котрої не в силі здержати ніякі штучні греблі. З їхніх вгору піднесених ясних облич можна було певно пізнати сильну постанову, велику ціль і гордість ту ціль до смерти боронити. Та я цього не міг добачувати, а питав бабуню: „Що це за люди, що так ідуть дорогою?"

„То **наші**, дитино, наші, йдуть **здобувати Україну!**" Більше мені й не треба було знати. Вже тоді я розумів, хто це є **наші** і що таке Україна.

По кількох годинах гуртки людей вертались додому. На обличчях був радісний усміх. Деякі співали сокільські пісні. Усі мали жовто-сині відзнаки. Чути було радісні оклики на честь **нової** влади, на честь України. Прийшов і дідусь додому, а за ним прийшли якісь старші, але вже **наші**, українські. Усі розказували про майже безкровне здобуття бучацької жандармерії, котру зрадливо захопили були поляки, про розброєння ляцьких леґіонів, котрі старалися захопити владу й про „героя" Онуфрія Д. з Напрянки, що в хитрий спосіб викрав полякам зброю, коли вони спали, та змусив їх тим чином здатися нашій владі. Здавалося, що радості не буде ніколи кінця. Але люта мачуха історія інакше зарядила...

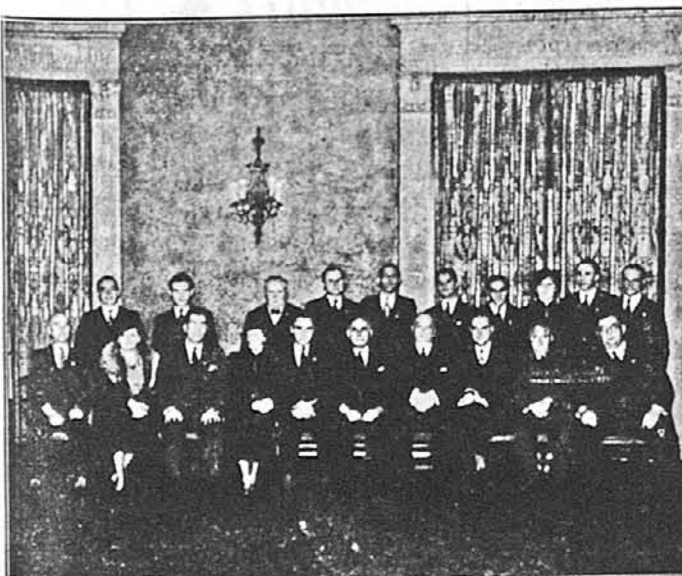
Минули, пройшли пропамятні Дні Листопадові. Як осінний вітер, спомаганий холодом, немилосердно зривав листок за листком та котив його в далеке пусте поле, оставляючи безнадійні голі дерева, так лютий ворог, спомаганий антантськими силами, пер безустанно на нашу армію, поки не усунув української влади з нашої прадідної землі, оставляючи міліони наших братів в новій неволі. Здавалося, що осінне листопадове сонце буде довше й ліпше гріти, що нас ніхто не переможе. Та, на жаль, так не сталося. І нині неодин українець неодна українка не може пережалувати утрачених днів листопадових. Неодин нині росить щирі сльози і затискає сильні кулаки, вичікуючи нових Листопадових Днів. Чейже не будуть осінні дерева ввесь час без листя. Не пропали й наші надії. Нова весна мусить бути, бож нарід знає, що „вернуться ще тії Стрільці Січовії", а тоді знов буде наша влада на нашій землі.

А покищо згадаймо Тих, що впали за нашу владу, згадаймо про памятні Листопадові Дні, просякнім їхнім невмирущим духом та працюймо, щоб помогти нашим братам пірвати пута й стати вільними.

Ф. Луців,
Міннеаполіс, Мінн.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Платне Політичне Оголошення. Платне Політичне Оголошення.

Картина української й словацької ґрупи Самостійного Демократичного Комітету за поновний вибір ґубернатором Герберта Г. Лімана і застуком ґубернатора Віліяма Брея.
Сидять зліва направо: Михайло Ґалан, пані Барковська, Іван Баран, пані Кароліна Одей, Іван Рабертс, ґубернатор Ліман, Т. Фарел, І. Беннет, д-р Г. Москович, Едвард Вакзн.
Стоять у такому самому порядку: Григорій Бардак, Михайло Бель, Іван Котелтз і інші.

ПОБАЧИВ СВІЙ ГРІБ.

З Букарешту прибула до Брасова (в Румунії) прогулька, щоб оглянути цвинтар поляглих підчас світової війни. Нараз станув провідник прогульки, д-р Юлій Ґайрінґер, перед одним хрестом і здивований прочитав табличку, що тут спочиває д-р Юлій Ґайрінґер з додатком, що служив він у 39-му полку австрійської піхоти і що помер на румунському фронті 1917-го року. Всі ці дати відповідали персоналіям здивованого лікаря. Справу вияснило міністерство війни в Відні. Виявилося, що впав ординанс д-ра Ґайрінґера, який носив при собі особисті документи лікаря.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Демократичне Віче.

В неділю, 25. жовтня, відбулося заходом Українського Демократичного Клюбу передвиборче віче, на яке прибуло коло три сотки горожан-українців. Треба ствердити, що наш нарід тепер дуже зацікавлений виборами і це було пізнати на вічу, бо присутні прислухувалися дуже уважно до всього того, про що говорили бесідники, що обговорювали плятформи як демократичної партії так і републиканської. Віче відкрив гром. А. Тарад, предсідник Клюбу.

По українськи говорив довшу промову адв. М. Ваґнер з Джерзі Сити, Н. Дж. Як він, так і другий бесідник, п. Г. Євусяк, теж з Джерзі Сити, виказували фактами, скільки добродійства зробила для робітників теперішня демократична адміністрація. Забирали ще слово такі громадяни: Баґрій мол., Трач, Стефюк, Штоґрин, Ґрентус і інші. Всі вони заявлялися за поновний вибір Рузвелта президентом держави. Говорили теж і про те, щоб місцеві українці більше цікавилися американською політикою та вступали до Клюбу.

Вічевик.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

За Рузвелта і демократичну плятформу.

Дня 29. жовтня відбулося велике передвиборче віче в У. Н. Домі при Фліт улиці, влаштоване заходом Українського Демократичного Клюбу і його жіночої секції. На віче прибуло коло 500 горожан. Головну промову виголосив добре відомий українцям комішенер Мек Ґоверн. Він поклав головну увагу у своїй промові на те, що український нарід в Америці це головно нарід робітничий і вже з цього боку він повинен голосувати за поновний вибір Рузвелта президентом, бо саме Рузвел ставиться до робітничої справи дуже прихильно. Він теж звертав увагу робітникам на те, щоб не дали себе збаламутити тими капіталістами, що дають їм працю, а тепер страшать їх, що ту працю втратять, якщо будуть голосувати на демократичний тикет. Про попертя демократичної партії при теперішніх виборах ще говорили місцевий парох о. В. Лотович, як теж і місцевий адвокат Марсел Ваґнер, голова Дем. Клюбу, як теж і гром. Григорій Євусяк. Забирали ще слово: міссʼ Малоні, членка леґіслятури, повітовий комісар Гефрон. В імені української жіночої секції промовляла пані Анастасія Ваґнер. Віче увінчалося повним успіхом.

Учасник.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СТАЛІН У НОВІЙ РОЛІ.

Телеграфують з Москви, що московський диктатор Сталін обняв нову ролю: гумориста.

Мовляв, він взявся відповідати на вічно повторюючіся в націстичних і фашистівських ґазетах чутки, що нібито він умирає. Пише донесення, що Сталін узяв і написав, що він уже справді покинув цей грішний світ, але просить, щоб його на тім світі не непокоїли.

І пише донесення з Москви: А що, чи не добре відповідає Сталін? Чи не відповідає він ліпше від Марка Твейна, відомого американського гумориста, що заявив про донесення про свою смерть: „Панове, ці донесення значно переборщені!"?

Чи справді Сталінова відповідь краща від Марк Твейнової? Це вже питання смаку. Мені здається, що ні. Мені здається, що вже кат зробить краще, як буде триматися свого ремесла, а в гумор носа не буде сунути.

ЧИ ВІН ЦЕ ПИСАВ?

Справа, бачите, в тому, що як Марк Твейн напише гумористичне спростування, то ми знаємо певно, що це написав Марк Твейн.

Зате, як з Москви зателеґрафують, що там Сталін написав спростування, то хто може на це поклястися, що це справді Сталін написав? По всякій правдоподібности, не писав це Сталін, а його найємлені письмаки. Сталінові певно предложили пару таких відповідей і він можливо навіть самий з них не вибирав, котре зних найкраще. Прибічні дорадники вибрали: „Це, товаришу Сталін". Можливо, що він хотів іншої відповіди, але йому сказали: „Ні, товаришу Сталін, це краще: від цього всі наберуть переконання, що ви веселий чоловік".

„А пощо мені цього, щоби мене вважали веселим чоловіком?" — дивувався Сталін, політичний хитрун, але назагал, тяжка голова.

„Адже знаєте, що вас усі представляють за ката, котрому з рук кров жертв спливає. Чи не буде це найкраща відповідь на цей закид, коли ми представимо вас як гумориста? Адже знаєте, що всі люди в світі думають, що кат не сміється".

Сталін почухався в голову від цеї нової ролі, потім підкрутив вуси тай каже: „Добре! Де підписати? А тепер, браття, випєм за добру відповідь!"

Гура за нову ролю московського ката!

И ДУМАТИ НЕ ТРЕБА.

Якби з Москви були зателеграфували: Сталін дав ось таку відповідь на ґазетні сплетні про свою смерть, і на цьому скінчили, все ще було би в порядку.

Та з Москви цим не вдоволилися. Вони написали: Дивіться, люди всього світу, якого знаменитого ґенія-гумориста має Росія в свому диктаторі. Навіть Марка Твейна в кальошу посадив!

Стже не лишали самим читачам до вирішення, чи це справді добра відповідь. Не лишили їм навіть пригадати собі на Марка Твейна. Не лишили навіть їм права рішити, чи краще спростування Марка Твейна, чи краще спростування Сталіна. Все за нас з Москви зробили. Нам не треба нічого думати. Все маємо готове. Просто бери й присягай, як на вічну правду, яка не признає іншого висновку.

Усе подали готове, як голуб голуб'яті: поживу знайшли, ще й пережували. Справді любителі народу: так його люблять, що навіть думати відучують.

ПО ДАВНЬОМУ.

Людям, що не читали ґазет довго, це може справді видатися добрим. Та людям, що читали ґазети давніше, ці перехвалки для Сталіна так пахнуть давніми донесеннями про царів, цісарів і королів.

Як 8-літній наслідник престола говорив промову, а йому коліна тряслися, письмаки писали: Царевич відкрив інституцію красноречивою промовою, виголошеною сильним, але мельодійним і майже мужеським голосом.

Як 80-літній гриб на цісарськім престолі виповз з поїзду, несений льокаями, письмаки писали: Цісар вийшов з поїзду еластичним кроком.

Засіли на престолах нові диктатори, але їх звички подібні до звичок старих.

ВІД ЧОГО ИДУТЬ РЕВОЛЮЦІЇ.

Ідуть по Америці аґітації, що, мовляв, усе лихо до Америки йде з Москви. Все невдоволення в Америці з Москви. Все революційні рухи в Америці московської чи комуністичної роботи.

Трапляються люди, що підносять інакші думки.

„Якщо цей край (Америка) не візьметься негайно перестроїти суспільні відносини, він знайдеться незадовго в конвульсіях терористичної революції", говорив один бесідник останньої неділі.

Він змалював далі приниження бідних людей у містах Америки як головне джерело невдоволених робітників. Якщо Америка хоче здержати робітника від радикального соціялізму й безбожного комунізму, то вона мусить загарантувати робітникам відповідну заробітну заплату та захоронити його перед рекетірами.

Для людей, які думають, що всяке лихо йде з Москви та що найкращою зарадою на радикалізм було переарештувати й депортувати всіх комуністів, це могло би видатися промовою одного з комуністів. Та це говорив о. Генрі Ф. Гамер, сотрудник пароха римо-католицької катедри св. Патрика в Ню Йорку.

ДИКТАТУРА И ПРОПОВІДИ.

„Атаки на комунізм, фашизм і диктатури взагалі пущено в рух з проповідальниць нюйорських церков священиками ріжних віроісповідань", — пише „Ню Йорк Таймс", присвячуючи цілу сторону донесенням з церковних проповідей, виголошених останньої неділі.

Один проповідник говорив: „Пять літ тому діти домагалися нагоди висказувати свої думки й почування. Нині ці діти маширують парадним маршем під команду фашизму або комунізму. „Інший казав: „Світ розпадається щораз більше через націоналістичні й клясові упередження та запалюється підозріннями й страхом". Ще інший говорив до молоді: „Вам треба вжити своїх голосів, щоб вибрати справжніх репрезентативних людей, а не хитрих політиканів. Вам треба поборювати комунізм і всяку урядову систему, що пробує реґіментувати людство, правити силою та відмовляти права одиниці".

Один проповідник радив не нарікати на комунізм ні на фашизм, бо люди в комуністичних і фашистівських країнах мають таке саме обурення для людей у демократичних країнах, як люди в демократичних країнах для людей у комуністичних і фашистівських.

„Це так легко жалувати за чужі гріхи!" — говорив цей проповідник.

ЧИ МОЖНА БУТИ ДУЖЕ ПЕВНИМ?

Старий американський ліберал, Освалд Ґарисон Вилард, пише, що, зайшовши до одного американського щоденника й спитавшися редактора за симпатії редакційного персоналу в цьогорічній виборчій кампанії, довідався, що редакція зовсім щодо цих симпатій розбита.

Одні за Ландона, інші за Рузвелта, ще інші за інших кандидатів.

І так, каже Вилард, мається справа в усіх американських редакціях. Згоди нема ніде.

Чиж можна тоді дивуватися, що іміґрантові так тяжко рішити питання, як іти при цих виборах?

ЯК ЛЮДИ ДІЛЯТЬСЯ.

Всетаки, каже Вилард, у цьому неладі можна відкрити певний лад.

Назагал багаті люди та забезпечені люди за Ландона. Робітники за Рузвелта.

У неладі є порядок: і в замішанню люди відчувають, до якої суспільної ґрупи вони належать.

ДЕЩО ПЕВНЕ.

Тої неділі говорив Джан Гейнс Говмс, пастор „Комюніті Чорч" у своїй проповіді про вибори:

„Я не вірю, що Рузвелт витягає руку, щоб звитатися з Сталіном та завести комуністичну революцію, і я не вірю, що Ландон фашист".

„Ніщо не є так певне", закінчив він проповідь, „як те, що наступного дня по виборах, без огляду на те, котрий кандидат виграє, все піде так, як ішло досі".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

М. Ф., Ембридж, Па. — Вашого допису не можемо помістити тому, що ви бажаєте собі, щоб його помістити вцілости. А цього зробити не можемо тому, бо хоч ви в багатьох порушених справах маєте рацію, то щодо інших — помиляєтеся. А що порушуєте таку „делікатну" справу як „лемківську", то треба бути у виразах дуже осторожним, щоб не зашкодити загальній справі. Маєте слушність, коли кажете, що назві „Лемківщина" не треба надавати політичного змісту, як це робить дехто зпоміж закарпатських кацапів, бо дійдемо до того, що розібємо нашу націю на багато держав, таких як „Лемківщина", від слова „лем", „Нимківщина" від слова „ним", „Читоківщина" від слова „чито" і т. п. Маєте також повну слушність, коли кажете, що ми всі є сини одного українського народу, тому всі ми повинні змагати до повної політичної і культурної злуки з матенрім пнем. Одначе Ви помиляєтесь, коли думаєте, що Лемківський Конґрес, що відбувся в літі у Філядельфії, старається надати лемківському рухові якесь сепаратистичне прямування, витворюючи з лемків якийсь окремий нарід, а з лемківського руху — рух не-український. Так не є. Лемківська Орґанізація в Америці, яка влаштувала Лемківський Конґрес у Філядельфії, якраз намагається затерти ріжниці між лемками і рештою українського народу. Ця орґанізація старається освідомлювати лемків, що вони є сини одного великого українського народу. Коротко кажучи, це не шкодить, коли назви „лемки" і „Лемківщина" будемо вживати в територіяльному розумінню, так як „бойко" і „Бойківщина", „подоляк" і „Поділля", „холмщак" і „Холмщина", „поліщук" і „Полісся", „кубанець" і „Кубанщина" і т. д. Одначе за ніяку ціну ми не повинні допускати, щоб тим назвам надавати політичний зміст, бо тоді дійсно станеться так, як Ви пишете й ми готові розбити наш великий нарід на маленькі загумінки і в той спосіб ослабити наше змагання до здійснення нашого ідеалу, яким є: Незалежна і Соборна Україна.

В. К., Асторія, Л. Ай. — Задовге, щоб могло бути поміщене перед виборами. Крім цього справа та вже доволі добре вияснена. Спасибі за труд.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

На будову У. Н. Союзового Дому.

Дня 19. жовтня відбулася забава в домі наших чесних громадян Івана і Пелагії Мозола, а це з нагоди їхнього 25-літнього подружжя. Гром. Мозола є членом У. Н. Союзу. Старостою був гром. А. Пшеничний, член 292 від. У. Н. С., що попри желання ювилятам підніс іще справу потреби своєї народньої святині. Гром. Степан Чорний, що є урядником в комітеті будови Українського Народного Союзового Дому, підніс вагу цеї справи, про що говорив теж і підписаний, як теж гром. Андрій Маланяк. Гості зложили на ту ціль $15.02, а то по $1: І. Мозола, В. Рипцуник, В. Ґавура, Т. Панько, А. Маламяк, Марія Маланяк, О. Гірман, І. Стиґулис; по 50 ц.: Ксеня Маланяк, П. Кіянчук, М. Маланяк і Й. Мозола. Дрібними зібрано $5.02.

Петро Кізел.